

İMAM-HATİP LİSESİ ÖĞRENCİLERİ ARASINDA YAPILAN MESLEKİ YARIŞMALAR¹

MEHMET ZEKİ AYDIN²

Yarışma, sözlükte “Bir işi birbirinden daha iyi becermek için çabalamak”³ “Bilgi ya da yetenek üstünlüğünü göstermek için yarışmak işi, müsabaka”⁴ şeklinde tanımlanmıştır. Tarih boyunca gerek bireyler arasında, gerekse gruplar halinde bir çok alanda yarışmalar düzenlenmiştir.

Yarışmalarda kişinin veya kişilerin kendi üstünlüklerini ortaya koyması esastır. Başarılar birbirleriyle karşılaştırılır. Bu karşılaştırmada başarı imkanları birbirine yakın olan ve her birinin yenme şansı olan en az iki kişi vardır.⁵

Kişilerin yeteneklerini geliştirmelerini, ortaya koymalarını sağlayan yarışmalar aynı zamanda çekingenlikleri yok etmeğe ve hayata cesaretle atılmaya da yardımcı olur.

Yarışmalarda karşı tarafı yenme mücadelesi söz konusu olduğundan, centilmenlik de denilen yarışma ahlâkının önemi büyüktür. Kendi başarısı için başkalarına düşmanlık besleme, başkalarının haklarına zarar vermekten kaçınılmalıdır. Bireysel ve grup yarışmalarında buna dikkat edilmezse aşırı kıskançlık ve egoizm oluşabilir.

İslam dininde meşru şekilde, karşılıklı kumar şekline dönüşmeyen yarışmalar teşvik edilmiştir. Hz. Muhammed (S.A.V.)’in eşi Hz. Aişe ile yaptığı yarışma ve şu hadisi meşhurdur: “Kuvvetli, sağlam, mümin, zayıf ve güçsüz Müslümandan daha hayırlıdır.”⁶

İmam-Hatip Liselerinde okuyan öğrenciler için 1985 yılından itibaren üç alanda mesleki yarışmalar yapılmaktadır. Bu okuldan mezun olan öğrenciler mihrapta, minberde ve diğer dini faaliyetlerde görev almaktadırlar. Nitekim 1739 sayılı kanunda bu okulun amacı; “Milli Eğitim Bakanlığı’nca açılan, ortaöğretim içinde, hem mesleğe hem de yükseköğrenime hazırlayıcı programlar uygulayan İmam-Hatip liselerinin amaçları; imamlık, hatiplik ve Kur’an Kursu Öğreticiliği gibi dini hizmetlerin yerine getirilmesi ile görevli en az lise seviyesinde genel ve mesleki öğrenim görmüş elemanlar yetiştirmektir.”⁷ Şeklinde ifade edilmiştir.

¹ Bu makale, **MEB Din Öğretimi Dergisi**, sayı:40, Ankara 1993, ss.89-94’te yayımlanmıştır

² www.mehmetzekiaydin.com Email: mehmetzekiaydin@gmail.com

³ Türkçe Sözlük, TDK 1945 baskısı, Ankara.

⁴ Türkçe Sözlük, TDK 1979 baskısı, Ankara.

⁵ Eğitim Ansiklopedisi, Ankara 1966, Ansiklopedi Yay. s.766.

⁶ Geniş bilgi için bakınız; Celal Yıldırım, Kaynaklarıyla İslam Fıkhı, Konya Tarihsiz, 4. Cilt, s. 341. vd.

⁷ 1937 sayılı Milli Eğitim Kanunu’nun 32. Maddesi.

Her yıl önce okul, il, bölge ve en son final yarışmaları şekilde tüm İmam-Hatip lisesi öğrencilerinin katıldığı yarışmalar şu üç alanda yapılmaktadır.

1. Hafızlık
2. Kur'an-ı Kerim Okuma
3. Hutbe Hazırlama ve Okuma

Yarışmada başarılı öğrenciler mahalli imkanlarla ödüllendirilmektedir.

Hafızlık, Kur'an-I Kerim Okuma Ve Hutbe Hazırlama Ve Okuma Yarışmaları İle İlgili Yapılan Anketin Sonuçları

İmam-Hatip Liselerindeki öğrenciler arasında düzenlenen “Hafızlık”, “Kur'an-ı Kerim Okuma” ve “Hutbe Hazırlama ve Okuma” yarışmalarının daha iyi düzenlenebilmesi amacıyla 1992 yılı Hizmetçi Eğitim Kurslarına katılan 229 öğretmene anket uygulanmıştır.

229 öğretmenin, 219'u İmam-Hatip Lisesi Meslek Dersleri, 10'u da Ortaokul ve Liselerde görevli din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenidir. Bu öğretmenlerin 90'ı 10-15 yıllık öğretmendirler. Ankete katılan öğretmenlerden sadece 17'si yarışmalardan hiçbirisini izleşememişken, 189 öğretmen Kur'an Okuma, 157'si Hutbe, 130'u ise Hafızlık yarışmasını izleşmişlerdir. Dolayısıyla ankete cevap verenlerin çoğunluğu en az bir yarışmayı izleşmiş olduğundan, yarışma hakkında güvenilir bilgiler verdikleri kabul edilebilir. Yine bu öğretmenlerin 62'si herhangi bir yarışmada seçici kurul üyesi olarak görev almazken, 167 öğretmen en az bir yarışma seçici kurulunda görev almıştır.

Yapılan ankette öğretmenlere önce yarışmanın amacının yeterli olup olmadığı sorulmuştur. “Milli Eğitimimizin amaçlarına uygun olarak öğrencilerin, kendilerini anlayabilmelerini, yeteneklerini geliştirmelerini, planlı çalışma alışkanlığı kazanmalarını ve mesleğe cesaretle yönelecek şekilde kendilerine güven duymalarını sağlamaktır.” şeklinde ifade edilen amacın yeterli olduğunu belirten öğretmen 136 iken, 83'ü “yeterli değildir” seçeneğini işaretlemişlerdir. “Yeterli değildir, diyorsanız teklifleriniz nelerdir” sorusuna ise öğretmenler amaçla ilgili teklifler yerine yarışmanın genel durumu ile ilgili teklifler yazmışlardır. Buna göre; çoğunlukla yarışmanın amacı yeterli bulunmuştur diyebiliriz.

“Yukarıda belirtilen amaçlar sizce gerçekleşmekte midir?” sorusuna ise 45 öğretmen gerçekleşiyor derken, büyük çoğunluğu 158'i kısmen gerçekleştiğini ve gerçekleşmediğini ifade edenler, sebep olarak şunları yazmışlardır.

- Tüm öğrencileri kapsamıyor. Bazen okul idaresi katılacak öğrencileri tespit ediyor.
- Bazı yerlerde yarışma hediyelerinin cazip olmaması ilgiyi azaltıyor.
- Yarışma çalışma takvimi okullara geç geliyor.
- Hep aynı öğrenciler katılıyor.

Yarışmaların okul il ve bölge yarışmaları şekilde yapılmasının yararlı olduğunu 224 öğretmen belirtirken, sadece 5 tanesi yararlı değildir, seçeneğini işaretlemişlerdir. Okul yarışmalarına bütün öğrencilerin aynı seviyede katılmalarının uygun olduğunu 54 öğretmen belirtirken, 152’si ise lise ile orta kısmın ayrı olmasını, 32’si ise sınıf sınıf ayrı yapılmasını teklif etmektedirler.

Yarışmaların her yıl üç alanda yapılmasını 168 öğretmen uygun bulurken, 38’i uygun bulmamaktadır. “Sıra ile her yıl bir alanda yapılabilir.” teklifinde bulunanlar 22’dir. 23 öğretmen ise; “a. Hafızlık, b. Mesleki beceri kazandırma (Kur’an Okuma + Hutbe) şeklinde iki grupta yapılabilir.” demektedirler. Bunun yanında öğretmenler mesleki kültür, hadis ezberleme ve yorumlama, Arapça dil, Tefsir, genel kültür alanında da yarışmalar yapılmasını istemişlerdir.

Öğretmenlere yarışmaların değerlendirilmesinde oluşturulan seçici kurullar hakkında görüşleri sorulmuştur. Okul seçici kurullarının okul müdürünün başkanlığında üç meslek dersleri öğretmeni ve müftüden oluşmasını 193 öğretmen uygun bulurken, 36’sı uygun bulmamıştır. İl Seçici Kurullarının yarışmanın yapılacağı il veya ile İmam Hatip Lisesi Müdürü’nün başkanlığında, yarışmaya katılan İmam-Hatip Liseleri temsilci öğretmenleri ile bu yarışmanın yapılacağı İl veya İlçe Müftüsü’nden oluşmasını 161 öğretmen uygun görürken 68’i “uygun değildir” seçeneğini işaretlemişlerdir. Uygun bulmayanlar değerlendirmenin sağlıklı yapılmamasından, taraf tutulmasından şikayet ederek bunun için tedbir alınmasını istemektedirler.

Bölge Seçici Kurulları Bakanlık temsilcisinin bulunmaması halinde yarışmanın yapılacağı İl veya İlçe İmam-Hatip Lisesi Müdürü’nün başkanlığında, yarışmada il birincisi olan öğrencilerin okulundan seçilen birer öğretmen ile yarışmanın yapılacağı İl veya İlçe Müftüsü’nden oluşmaktadır. Ankete katılan öğretmenlerin 154’ü bunu uygun bulurken, 68 öğretmen uygun görmemektedir. Uygun görmeyenler, en çok, taraflı davranılmasından şikayet ederken, hafızlık yarışmasında seçici kurul üyelerinin hafız olmamalarını eleştirmişlerdir. Bölge yarışmalarında Bakanlık temsilcisinin mutlaka bulunmasını isteyen öğretmenler, mümkünse seçici kurul üyelerinin yarışan iller dışından gelmesini istemişlerdir.

Yarışmaların öğrenciye nasıl duyurulduğu konusu sorulmuş, 164 öğretmen, “meslek dersleri öğretmenleri tarafından duyuruluyor”, 127’si “ilan panosuna asılarak öğrencilerin müracaatı bekleniyor” 66’sı “sınıf öğretmenleri duyuruyorlar” derken, 5 öğretmen ise hiç duyurulmadığını söylemiştir. Diğer seçenekte “başka varsa yazın” denilmiş, 18 öğretmenin bir kısmı “hepsi ile” derken, bir kısmı da bayrak törenlerinde duyurulduğunu yazmışlardır. Bütün bunlardan çok iyi şekilde duyurulmadığı düşünülebilir.

Öğrencilerin yarışmaya katılmaları konusunda ağırlık olarak %40-10 arasında katılım olduğu belirtilmiştir. Kur'an-ı Kerim okuma yarışmasında % 70-100 oranında lise kısım öğrencilerinin katıldığını 5 öğretmen, orta kısım öğrencilerin bu oranda katıldığını 4 öğretmen söylemiştir. % 70-40 arasında lise kısım öğrencisinin katıldığını 110 öğretmen, orta kısım öğrencisinin katıldığını 102 öğretmen belirtmiştir. 77 öğretmen lise kısım, 83 öğretmen orta kısım öğrencilerinin yarışmalara %10'un altında katıldıklarını söylemişlerdir.

Katılımın bu oranlarda olmasının yeterli olduğunu 47 öğretmen belirtirken, 162'si yetersiz bulmuşlardır. Sebepleri konusunda ise, yukarıdaki amacın gerçekleşmesinin nedenleri için sıralanan sözlere benzer nedenler yazmışlardır.

Yarışmalarda değerlendirmeler genel olarak olumlu bulunmuştur. Kur'an-ı Kerim Okuma Yarışmasında değerlendirme 70 taban puana,

a) Tecvit 10 Puan,
b) Makam 10 Puan,
c) Ses 10 Puan üzerinden hesaplanmaktadır. Bunu 189 öğretmen uygun bulurken, 37'si bulmamaktadır. Uygun bulmayanlar çeşitli tekliflerde bulunmuşlardır. Bu tekliflerden bazıları şunlardır:

- Taban puan 50 veya 60 olsun.
- Mahrece puan verilsin.
- Tecvit puanı artırılsın.

Hafızlık yarışmasında değerlendirme 70 taban puana,

1. Hafızlık 20 puan,
2. Tecvit 190 puan eklemek suretiyle 100 puan üzerinden hesaplanmaktadır. Bu hesaplamayı uygun bulan 185 öğretmene karşılık 39'u taban puanın azaltılması ve mahrecinde değerlendirmeye alınması teklifiyle uygun bulmamaktadır.

Hutbe Hazırlama ve Okuma yarışmasında değerlendirme 70 taban puan'a,

1. Dil 10 puan,
2. Muhteva 10 puan,
3. Hitabe 10 puan eklemek suretiyle 100 puan üzerinden hesaplanmaktadır. Bu değerlendirmeyi 181 öğretmen uygun kabul ederken, karşı çıkan 41 öğretmenin teklifleri şunlardır;

- Taban puanın azaltılması,
- Muhteva puanının artırılması,
- Jest ve mimiklere puan verilmesi

Yarışmaların yapıldığı yer olarak 162 öğretmen cami, 65'i salonu uygun bulmuşlardır. Zaman olarak verilen 6 seçenekten en çok Cuma namazından önce olsun

seçeneği 61 öğretmen işaretlemiştir. Bunu 41 seçenekle Cumartesi öğleden sonra, 40 ile Pazar öğleden sonra, 29 ile Cuma namazından sonra, 28 ile Cumartesi öğleden sonra, 21 ile Pazar öğleden sonra seçenekleri izlemiştir. 22 öğretmen ise başka seçeneği işaretlemiş ve mübarek gün ve geceler ile yörenin en kalabalık çarşı, Pazar gününü teklif etmişlerdir. Bunlardan Cumartesi ve Pazar günlerinde yapılması daha çok istenmektedir denilebilir.

Yarışmada katılan öğrencilere verilecek hediyeler konusunda şunlar önerilmektedir; şilt, plaket, burs, yatılılık imkânı, hac ve umre seyahati, toplu gezi, altın, elbise, para, kitap, tatil kampları, başarılı hutbelerin gazete ve dergilerde yayımlanması. Ayrıca her katılına küçük bir hediye verilmesi de öneriler arasında yer almaktadır.

Öğretmenlere yarışmalara halkın ilgisi sorulmuş, 111 öğretmen katılımı normal bulurken, 78 öğretmen katılımı az, 26 öğretmen çok az 12'si çok fazla bulmuştur. Bunu, bölgelere göre durumun farklılık arz ettiği, genel olarak halkın ilgisinin normal olduğu şeklinde yorumlayabiliriz. Halkın ilgisini ve katılımını artırmak için öğretmenler, TV ve basının yanında mahallinde afiş ve ilânların dağıtılarak, vaazlarda duyurarak halka ulaşılmasını önermektedir.

Yapılan anketin sonunda öğretmenlere yapılan yarışmaların genel bir değerlendirmesini yapmaları istenmiştir. Değerlendirmede genel olarak öğretmenler yarışmaları olumlu ve yararlı bulduklarını belirtmişlerdir. Yarışma ile öğrencilere bir canlılık geldiği, hafızlığın unutulmaması açısından yararlı olduğu, halka açılma yönünden iyi ve İmam-Hatip Liseleri arasında kaynaşmaya sebep olduğunu söyleyen öğretmenler, yarışmayla ilgili eksiklerin giderilmesini istemişlerdir. Teklifleri şöyle özetleyebiliriz;

- Çalışma takvimi geç geliyor erken gönderilsin.
- Tüm öğrencileri kapsaması için tedbirler alınsın.
- Lise kısmı ile ota kısım ayrı ayrı yapılsın.
- Seçici kurul üyelerinin taraf tutmamaları için tedbirler alınsın (en çok istek)
- Kur'an Kursu ve İlâhiyat Fakülteleri öğrencileri için de yarışma düzenlensin.
- Yarışmalar yapılırken programlar sıkıcı olmasın.
- Başarılı olan hutbeler gazete ve dergilerde yayımlansın, camilerde okunsun.
- Yarışma programları gazetelerde ve bilhassa TV'lerde yayımlansın (çok istek)
- Başarılı okul idareci ve öğretmenler taltif edilsin.
- Okul kütüphaneleri çalışır duruma getirilsin.
- Seçici kurullara öğrenci velileri ve halktan da üye alınsın.
- İl ve Bölge seçici kurulunda başka illerden öğretmenler veya İlâhiyat Fakültelerinden üyeler çağrılınsın.